

Personligt ombud

Verksamheten personligt ombud riktar sig till personer med omfattande och långvarig psykisk funktionsnedsättning som har behov av en samordnare för att ta till vara sina rättigheter i samhället.

Personligt ombud är ingen myndighet utan arbetar fristående från myndigheter och vårdgivare på den enskilde personens uppdrag utifrån dennes egna resurser, behov och uppsatta mål. Det kan handla om behov av stöd, vård, service eller kontakter med olika myndigheter.

För att få stöd av personligt ombud krävs inte någon remiss eller biståndsbeslut. Stöd av personligt ombud kan sökas av den enskilde själv eller av en annan person i samråd med personen med psykisk funktionsnedsättning.

Personligt ombud finns för personer

- med psykisk funktionsnedsättning som har omfattande och långvariga sociala svårigheter som medför stora hinder för ett fungerande vardagsliv
- som har komplexa behov av vård, stöd och service
- som har behov av kontakt med socialtjänst, primärvård och/eller den specialiserade psykiatrin (utan krav på diagnos) och andra myndigheter
- som har behov av samordning av vård, stöd och service
- som är 18 år eller äldre

Så här fungerar personligt ombud

Den främsta uppgiften för ett personligt ombud är att skapa förutsättningar för den enskilde att få till stånd goda och samordnade insatser i enlighet med dennes behov, önskemål och lagliga rättigheter. Eftersom det råder sekretess mellan olika myndigheter är den enskildes samtycke en förutsättning för ombudets arbete. Personligt ombud är kostnadsfritt för den enskilde. Personligt ombud har tystnadsplikt och är inte dokumentationsskyldiga. Efter slutfört uppdrag avslutas kontakten mellan den enskilde och det personliga ombudet. Den enskilde är givetvis välkommen att kontakta personligt ombud flera gånger.

Syftet med verksamheten personligt ombud är att den enskilde får

- större möjligheter att påverka sin situation och vara delaktig i samhället
- möjlighet att leva ett mer självständigt liv och en förbättrad livssituation
- möjlighet att ta del av samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor
- rätt hjälp, rådgivning och stöd utifrån sina egna önskemål, behov och lagliga rättigheter
- ett fungerande nätverk omkring sig
- myndigheterna att samverka utifrån den enskildes behov

Vad gör personligt ombud?

- identifierar och formulerar den enskildes behov av vård, stöd och service i samspel med denne
- bistår den enskilde och företräder denne inför myndigheter
- verkar för att vård, stöd och service ges den enskilde utifrån dennes önskemål, behov och lagliga rättigheter
- verkar för att insatserna för den enskilde i form av vård, stöd och service samordnas

Ombudet kan t.ex. stödja den enskilde

- vid kontakter med sjukvården
- vid kontakter med socialtjänsten, försäkringskassan, kronofogdemyndigheten, överförmyndaren, arbetsförmedlingen eller andra myndigheter
- vid kontakter med bostadsbolag eller andra för den enskilde viktiga instanser
- att skriva ansökan om stöd från samhället, t.ex. om kontaktperson eller god man

Ansvars- och uppgiftsfördelning

De personliga ombudens arbetsuppgifter tangerar/överlappar ansvar och uppgifter som andra yrkeskategorier har för personer med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller t.ex. god man/förvaltare och stödperson utsedd av patientnämnden i samband med tvångsvård. Det är viktigt att risken för dubbelarbete och oklar ansvars- och uppgiftsfördelning uppmärksammas noga i varje enskilt fall så att samordningen av de olika insatserna blir tydlig för den enskilde. Personliga ombud ska inte ersätta det arbete som utförs av till exempel god man, förvaltare, boendestödare, kontaktperson eller personlig assistent.

Personligt ombud har ingen myndighetsutövning och kan alltså inte besluta om insatser. De personliga ombuden svarar inte för vård eller behandling och kan inte heller ta över myndigheterna ansvar för samordning av insatser.

Attityder och förhållningssätt

- den enskilde personen bestämmer själv – ombudet ska stödja den enskilde med resurser för att nå egna mål
- personkontinuitet – samma ombud över tid
- långsiktighet – en "grundbult" för att nå resultat i arbetet tillsammans med den enskilde personen
- nära relation – lära känna den enskilde personen och etablera en förtroendefull relation innan mål kan formuleras och förändring påbörjas
- arbeta i den enskilde personens naturliga miljöer genom exempelvis hembesök
- arbeta flexibelt i nuet – den enskilde personens unika behov och just nu aktuella funktionsnivå och hälsotillstånd är utgångspunkt för allt arbete

Identifiera systemfel och brister i samhället

Personligt ombud verkar för att personer med psykisk funktionsnedsättning som grupp ska få bättre livsvillkor. Det sker genom att de personliga ombuden identifierar systemfel och brister i samhället som påverkar gruppen negativt och rapporterar dessa till ledningsgruppen.

Frivillig verksamhet för kommunen

Personligt ombud är en för kommunerna frivillig verksamhet och verksamhetens form är inte reglerad på nationell nivå.

Den enskilde har inte någon laglig rätt till personligt ombud och kan inte överklaga till förvaltningsdomstol om han/hon nekats stöd av personligt ombud. Kommunerna har alltså möjlighet men inte skyldighet att erbjuda stöd av personligt ombud.

Kommunens ansvar

Kommunerna har ett ansvar enligt socialtjänstlagen (5 kap 7 och 8 §§ SoL) för att söka upp personer med psykisk funktionsnedsättning, kartlägga behov samt erbjuda insatser i form av stöd och service. Det är också kommunens ansvar att initiera samverkan med andra berörda myndigheter och med organisationer.

Tillsyn och uppföljning

Socialstyrelsen ansvarar för tillsyn av verksamheten med personligt ombud och genomför årliga uppföljningar.